

ΠΟΙΚΙΛΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ.

§ 13.

Συμφερότερος (συμφορώτερος) — μάλλον συμφέρον.

Τὸ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ συνήθως λεγόμενον *συμφερότερος* — *συμφερωτέρα* — *συμφερότερον* παντελῶς ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἠγνοεῖτο. Ἐν τοῖς Τοπικοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλ. Γ', γ', 17 ἀναγινώσκεται «οἶον τοῦ συμφέροντος ἢ τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ ἡδέος» καὶ μετ' ὀλίγα «ἀπότερον ἡδίων ἢ κάλλιον ἢ συμφερότερον». Ἀλλ' ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψεν ἀναντιλέκτως *συμφορώτερον*. Μεταβλητέον δὲ καὶ τὸ παρὰ Γαληνῷ Τόμ. Η', σελ. 454 «οὔτε εὐσχημονέστερον οὔτε τῇ χρεῖα *συμφερότερον*» εἰς τὸ *συμφορώτερον* καὶ τὸ ἐν Τόμ. ΙΘ', σελ. 525 αἰ' ἀλουσίαι *συμφερότεραι*» εἰς τὸ *συμφορώτεραι*. Πικροτημένον δὲ πάντως εἶνε καὶ τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Πσυχίου «Λωιτήνη: *συμφερωτέρα*». Τὸ οὐδέτερον *συμφερότερον* εὐρέθη καὶ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Πολυβίου, ἀλλ' οἱ ἐκδόται ἀποκτέστησαν τὴν ἀληθῆ γραφὴν «οὐδὲν γὰρ εἶναι τούτου κάλλιον οὐδὲ *συμφορώτερον*» καὶ «ἄλλο τι *συμφορώτερον* ἢ προυργιαίτερον» (σελ. 160,24 καὶ σελ. 1195.13 Οὐλσχ. Πρβ. καὶ σελ. 194,7, καὶ σελ. 471,3 «Ἐτι δὲ σελ. 1056,23). Τὸ συγκριτικὸν *συμφορώτερον* βλέπει τις παρὰ τῷ Ξενοφῶντι Ἀγῆσ. σ', 3 «ἀκινδυνότερον δὲ καὶ *συμφορώτερον* τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις» καὶ Ἑλλην. σ', ε', 39 «*συμφορώτερόν* γε μεντῶν ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσασκε» καὶ παρὰ Δίωνι τῷ Χρυσοστόμῳ Τόμ. Α', σελ. 256 «ἐπὶ κρείττω πολὺ καὶ *συμφορώτερα* ἔργα» (Πρβ. σελ. 260: ἀ*συμφορώτερον*) καὶ παρ' ἄλλοις, τὸ δ' ὑπερθετικὸν *συμφορώτατον* παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει Πλούτ. 1162 «πλούτῳ γὰρ ἐστὶ τοῦτο *συμφορώτατον*». Πρβ. καὶ Θουκυδ. Η', 43 «ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα καὶ *εὐμφορώτατα* ἀμφοτέροις πολεμήσεται» καὶ Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. Ε', γ', 22 «πῶς ἂν *συμφορώτατα* χρόμεθα τῷ φρουρίῳ» καὶ Ἑλλην. Δ', ε', 10 «πῶς ἂν τὴν μάχην *συμφορώτατα* σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο», κτλ.

Τὰ παραθετικὰ τῆς μετοχῆς *συμφέρων* — *συμφέρουσα* — *συμφέρον* ἐσχηματίζοντο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ κατὰ περίφρασιν, ὡς σαφέστατα μὴνύεται ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων παραδειγμάτων.

Ἀριστοτέλ. Ῥητορ. Α', ζ', 1 «ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον περὶ τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ καὶ τοῦ *μάλλον συμφέροντος*».

Ψευδοδημοσθέν. σελ. 1442 «τὸν μέλλοντα βελτίω λέγειν καὶ μάλλον συμφέρονθ' ὑμῖν».

Ἰσοκράτ. Δ', 37 «ἢ πατριωτέραν — ἢ μάλλον συμφέρουσαν τῆς τοῦς μὲν βικεῖν ἀνκιστάτους ποιησάσης, κτέ.». Ε', 10 «οὐδὲ κοινοτέραν οὐδὲ μάλλον ἔπαιν ἡμῖν συμφέρουσαν». 17 «οἰκισιότερας καὶ καλλίους καὶ μάλλον συμφερούσας». Ζ', 17 «οὔτε δημοτικωτέραν οὔτε τῇ πόλει μάλλον συμφέρουσαν». Η', 16 «οὔτε δικαιοτέρας εὐρήσομεν οὔτε μάλλον τῇ πόλει συμφερούσας». ΙΒ', 14 «οὐδὲ μείζους οὐδὲ μάλλον ἔπαιν ἡμῖν συμφερούσας». 147 «μηδὲ βεβαιοτέραν μηδὲ μάλλον τῷ πλήθει συμφέρουσαν». Πρβ. καὶ ΙΘ', 34 «πῶς ἂν τις ἄμεινον ἢ μάλλον συμφερόντως περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ἐβουλεύεσθαι;» Ἐτι δὲ ΙΕ', 78 «οὐ μὲν περὶ ἀχρηστοτέρων οὐδ' ἥττον τῇ πόλει συμφερόντων».

Δί. Χρυσόστ. Τόμ. Β', σελ. 71 «τῶν πυρῶν καὶ τῶν κριθῶν ἀμείνων τροφή καὶ μάλλον συμφέρουσα».

Καὶ τῶν ἄλλων δὲ μετοχῶν τοῦ ἐνεστώτος χρόνου τῶν τ' ἐνεργητικῶν καὶ τῶν παθητικῶν τὰ παραθετικά περιφραστικῶς αἰείποτε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐξεφέροντο, οἷον μάλλον πρέπων — μάλιστα πρέπων, μάλλον ἀρμόττων — μάλιστα ἀρμόττων, μάλλον δυνάμενος — μάλιστα δυνάμενος, μάλλον ὁμολογούμενος — μάλιστα ὁμολογούμενος, κτλ.

Ἰσοκράτ. ΙΒ', 27 «οὐδέποτε ἂν εὐρεθῇναι νομίζω διατριβὰς ὠφελιμωτέρας τούτων οὐδὲ μάλλον πρεπούσας». ΙΕ', 77 «τίς ἂν πολιτικώτερος καὶ μάλλον πρέπων τῇ πόλει κτέ.;». Διον. Ἀλικαρν. π. Ἰσοκρ. 7 «ἢ βελτίους ἢ ἀληθεστέρους ἢ μάλλον πρέποντας φιλοσοφίᾳ». Θεμίστ. σελ. 79, δ' «πολύ θειότερον καὶ πρέποντα μάλλον». Πρβ. καὶ Δημόκρ. 244 Μουλλ. «κυνῶδες γὰρ τοῦτο καὶ θηρίῳ μάλλον ἢ ἀνθρώπῳ πρέπον». Τοῦ ἐπιρρήματος πρεπόντως μετὰ τοῦ μάλλον χρῆσις εὐρίσκεται ἐν τῷ Οἰκονομικῷ τοῦ Ξενοφῶντος Ι', 12 «καθαρωτέρα αὐτὰ πρεπόντως τε μάλλον ἡμφισμένη».

Πλάτ. Πολιτ. σελ. 274, ε' «περὶ δ' ἀνθρώπων βραχύτερα καὶ μάλλον προσήκοντα». Δί. Χρυσόστ. Τόμ. Α', σελ. 110 «ὑπόθεσιν σπουδαιοτέραν ἢ σοὶ μάλλον προσήκουσαν». Πρβ. καὶ Θεμίστ. σελ. 37, δ'.

Ἰσοκράτ. Ε', 155 «βελτίω τούτων καὶ μάλλον ἀρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσι». ΙΕ', 302 «πολύ γὰρ καλλίω δόξαν ἐκείνων κτώμενοι τῇ πόλει τυγχάνουσι καὶ μάλλον ἀρμόττουσαν».

Ἰσοκράτ. Η', 145 «τοῖς δὲ νεωτέροις καὶ μάλλον ἀκμαῖζουσιν ἐγὼ παραινῶ καὶ παρακελεύομαι».

Ἀριστοτέλ. Πολιτ. ε', ε', 13 «ἰδίᾳ δὲ ταῖς σχολαστικωτέροις καὶ μάλλον εὐημερούσαις πόλεσιν».

Δί. Χρυσόστ. Τόμ. Β', σελ. 197 «εἰς ἕτερον μετέστη τὸ μείζον ἢ μάλλον εὐθεροῦν».

Πλούταρχ. Νικ. 19 «πολὺ ῥωμαλεωτέρους Γυλίππου καὶ μᾶλλον κομωτάς».

Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 299 «καὶ εὐστομαχώτερον καὶ μᾶλλον διὰ τὸ εἶναι ὄριμον ἀρωματίζον».

Γαλην. Τόμ. Ζ', σελ. 552 «ἐλκώδη δὲ αἰσθησιν ἐμποιοῦσιν οἱ τούτων δακνωδέστεροι, φρίκην δὲ οἱ τούτων μᾶλλον δάκνοντες».

Γαλην. Τόμ. Η', σελ. 475 «σκληροτέρους καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας καὶ μικροτέρους τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζεται». Πρβ. καὶ Τόμ. Θ', σελ. 163 καὶ σελ. 167.

Γαλην. Τόμ. Π', σελ. 845 «καὶ τάχ' ἂν τινι δόξειε τοῦτ' εὐλογώτερον εἶναι καὶ τῇ χρεῖᾳ μᾶλλον ὁμολογοῦν».

Γαλην. Τόμ. ΙΑ', σελ. 747 «ἀλλὰ τοῖς δριμυτέροις τε ἄμα καὶ μᾶλλον θερμαίνουσιν».

Γεωπον. Β', ζ', 34 «ὅσῳ δὲ μᾶλλον βρίθοντα καὶ χλωρότερα».

Ἡρωδιαν. Ἱστορ. Α', ζ', 5 «ἀλλὰ τὰ ἐνταῦθα προυργικίτερα ὄντα καὶ μᾶλλον ἐπείγοντα ἐπέχει τὴν ἐπιθυμίαν».

Πλάτ. Νόρμ. σελ. 663, δ' αὐτοῦ ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐφεύσκατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν κτέ.» (Πρβ. καὶ Ἱππ. Ἑλ. σελ. 376, α'). Ἰσοκράτ. ΙΕ', 47 «πολὺ σοφωτέρους καὶ βελτίους καὶ μᾶλλον ὠφελεῖν δυναμένους». Φίλων Τόμ. ζ', σελ. 149 «χαλεπώτερον ἢ μᾶλλον ἀπελέγξαι τὴν ἐν τῇ ψυχῇ δυσγένειαν δυνάμενον».

Ξενοφ. Ἀναβ. Γ', ε', 30 «πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν».

Ἰσοκράτ. Γ', 27 «πολὺ τούτου συντομώτερος καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστίν».

Θεόφραστ. Αἰτ. Φυτ. Α', ις', 2 «μικροπυρηνώτερον ἀνυγραινόμενον τε μᾶλλον». Πρβ. καὶ ζ', ιδ' 5 «λεπτοτέρου καὶ ξηροτέρου καὶ διαπνεομένου μᾶλλον».

Φίλων Τόμ. Β', σελ. 303 «θεωρητικοῦ γὰρ τίς ἀμείνων βίος ἢ μᾶλλον οἰκειούμενος λογικῷ;».

Ἀλέξ. Ἀφροδ. Προβλ. Α', 148 «ποικιλωτέρα καὶ τεχνικωτέρα καὶ διδασχῆς μᾶλλον δεσμέη».

Ἰσοκράτ. Β', 2 «καλλίστην δωρεάν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν». Γ', 10 «καλλίστους ἡγοῦμαι καὶ βασιλικωτάτους καὶ μάλιστα πρέποντας». Ψευδαριστοτέλ. π. Κόσμ. 1 «ἀλλὰ καὶ συγγενεστάτην ἑαυτῇ καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθῃσιν». Πολύβ. ΚΒ' ε', 7 «τῇ μὲν γὰρ αὐτῶν πατρίδι δοκεῖν τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ μάλιστα πρέπον Ῥωμαίοις». Πρβ. καὶ Γαλην. Τόμ. Δ', σελ. 26 καὶ Εὐσέβ. Κωνσταντ. Δ', μδ', 1.

Θεόφραστ. π. Ὀσμ. 14 «τοῦτο γὰρ χρονώτατον καὶ ἄμα πρὸς τὴν χρεῖαν

μάλιθ' ἀρμόττον». Διον. Ἀλικαρν. Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 2128 αὐτοὺς κρατί-
στους νόμους καὶ μάλιστα τοῖς ἡμετέροις ἀρμόττοντας βίοις».

Πρόκλ. Διάδ. σελ. 260,2 Τευθ. ἀπὸ καθόλου κατακρατικὸν ταῖς ἐπιστή-
μας ἐστὶ μάλιστα προσήκον».

Ἀριστοτ. Ζώ. Ἱστορ. Δ', α', 15 «ἐν μὲν τὸ μάλιστ' ἐπιπολάζον καὶ μέ-
γιστον αὐτῶν».

Διον. Ἀλικ. Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 2098 «τῶν ἀνδρειοτάτων τε καὶ μάλι-
στα ἐν τῇ πόλει τότε ἀνθούτων». Πρβ. καὶ π. Λεκτ. Δημοσθ. Δειν. 39
«συγγραφέων δὲ λαμπρότατός τε καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων κατορθῶν περὶ
ταύτην τὴν ιδέαν Θεουκυδίδης».

Ἀρριαν. Ἐπικτ. Διατρ. Γ', β', 3 αὐτῶν κυριώτατος καὶ μάλιστα ἐπεί-
γων ἐστὶν ὁ περὶ τὰ πάθη».

Ἀλεξ. παρ' Ἀθην. σελ. 562, 5' :

εἰ δεῖ γε πρῶτον μὲν στρατευτικωτάτους
εἶναι πονεῖν τε δυναμένους τοῖς σώμασι
μάλιστα προσεδρεύειν τ' ἀρίστους τῷ πόθῳ.

Γαλην. Τόρ. Β', σελ. 207 «ὡς οἰκειότατόν τε καὶ μάλιστα τρέφειν δυνά-
μενον». Τόρ. Γ', σελ. 767 «τὸ γὰρ ἰσχυρότατον ἐν αὐτοῖς καὶ μάλιστα
στηρίζειν αὐτὰ καὶ σκέπειν δυνάμενον ὁ χιτὼν οὗτός ἐστιν».

Ἀριστοτέλ. Ζώ. Ἱστορ. σ', κα', 2 «τὸ δὲ μάλισθ' ὁμολογούμενον διε-
τεῖς».

Θεόφραστ. Φυτ. Ἱστορ. Η', θ', 2 αἰσχυρότατον καὶ μάλιστα καρπιζό-
μενον».

Λέγεται δὲ καὶ αὐτοῦ γένοιτ' ἂν τις σχετικώτερος ἄνθρωπος ἢ μάλ-
λον ἐκὼν τὰ δίκαι' ἀγνοεῖν προσποιούμενος;» παρὰ Δημοσθένει σελ. 874,
36 καὶ «ἡγοῦνται τούτου Ἀτλαντα ἂν ποτε ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον
καὶ μάλλον ἅπαντα ξυνέχοντα ἐξευρεῖν» παρὰ Πλάτωνα Φαίδ. σελ. 99,
γ'. Πρβ. καὶ Φίλων. Τόρ. Β', σελ. 275 «αὐτῶν δὲ τί ἂν γένοιτο ἐπιληπτό-
τερον ἢ μάλλον ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐλεγχόμενον;». Τὰ ἐν τοῖς Τοπικοῖς τοῦ
Ἀριστοτέλους σ', ιδ', 5 «ἐὰν γὰρ φαίνεται βελτίων καὶ μάλλον δηλῶν τὸ
ὀριζόμενον» ἔχεται ὁμοίως ἐννοίᾳ τῷ δηλωτικώτερος (ἢ παραστατικώτερος)
τοῦ ὀριζόμενου, ὡς τὸ ἐν ταῖς Κατηγορίαις Θ', 5 «τοὺς ἐντιμωτέρους καὶ
μάλλον ἀγαπώμενους ὑπ' αὐτῶν» εἶνε ἰσοδύναμον τῷ ἀγαπητοτέρους ἢ
προσφιλεστέρους αὐτοῖς (αὐτοῖς). Πρβ. καὶ Ξενοφ. Ἀναβ. Α', θ', 29 «καὶ
οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι». Παρὰ Θεοφράστῳ Φυτ.
Ἱστορ. Δ', ια', 11 φέρεται «σαρκωδέστατος δὲ πάντων καὶ μάλιστα κάμ-
ψιν δεχόμενος», ὅπερ δύναται κάλλιστα νὰ μεταληφθῇ εἰς τὸ κάμψιν δε-
κτικώτατος (ἢ ἐπιδεκτικώτατος). Ἐν τῷ περὶ Ὀσμῶν 19—20 ἀδικφάρως

εἶνε παρειλημμένον ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου τὸ δεκτικώτατον καὶ μάλιστα δεκτικὸν καὶ τὸ μάλιστα δεχόμενον. Πρβ. καὶ Διοσκυρίδ. Τόμ. Α', σελ. 757 ἀδηκτικώτερος μέντοι καὶ μᾶλλον στέφον οὗτος ὑπάρχει», ἔχουν στυπτικώτερος, καὶ Ἀθήν. σελ. 69, ε' «ἡ δὲ τρυφερώτερα θριδαὶ εὐστομαχώτερα καὶ μᾶλλον ὅπρον ποιοῦσα», τούτέστιν ὀπρωτικώτερα.

Τὸ γοῦν μᾶλλον ἔχον καὶ τὸ γυνεχέστερον σημαίνουσιν ὅλως τὸ αὐτό, οἷον Πλάτ. Συμποσ. σελ. 181, γ' «τὸ φύσει ἐρρωμενέστερον καὶ γοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγαπῶντες». Πρβ. καὶ Μένανδρ. παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. LH', 8 :

ἅπαντα τὰ ζῷ' ἐστὶ μακροτέρως
καὶ γοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολὺ.

τούτέστι καὶ γυνεχέστερα τοῦ ἀνθρώπου πολὺ. Παρατηρητέον δ' ὅμως ὅτι τὸ ἐπίθετον γυνεχής ἦτο ἀγνωστον τοῖς δοκίμοις (Πρβ. Λόγ. Ἑρμῆν Τόμ. Α', σελ. 314).

Ὡς δὲ λέγεται πλατυτέρα οὖσα, οὕτω καὶ μᾶλλον ἔχουσα πλάτος, οἷον Θεόφραστ. Φυτ. Ἱστορ. Α', ε', 7 «τῆς δὲ δρυὸς σχολιωτέρως καὶ μᾶλλον ἔχουσα πλάτος». Πρβ. καὶ Ἰσοκράτ. Ἐπιστ. ε', 5 «πολὺ καλλίους ἐτέρας ἂν εἶρον καὶ μᾶλλον λόγον ἐχούσας» (= εὐλογωτέρως).

Τὸ ἐκ μετοχής ἐσχηματισμένον ἐπίρρημα ὁρῶντες συναννομεῖ τῷ ἀληθῶς, μεθ' οὗ καὶ εὐρίσκεται συνημμένον παρὰ Πλάτωνι Σοφιστ. σελ. 263, δ' «ἐν τῷς τε καὶ ἀληθῶς». Εἶπε δ' ὁ Πλάτων καὶ «μᾶλλον ὁρῶντες τε καὶ ἀληθεστέρας» Πολιτ. σελ. 585, ε'.

§ 14

Ἑγρηγορῶς μᾶλλον, μᾶλλον ἀφρονηκῶς, κτλ. ἀπηλλαγμένος μᾶλλον, μᾶλλον γεγυμνασμένος, μᾶλλον ἀπογενομένος, κτλ. μάλιστα πεπαιδευμένος, κτλ.

Οὗ μόνον δὲ τοῦ ἐνεστώτος ἀλλὰ καὶ τοῦ παρκακειμένου αἱ μετοχαὶ αἶ τ' ἐνεργητικαὶ καὶ αἱ παθητικαὶ πλὴν ὀλιγίστων, περὶ ὧν ἐποιήσαμεθα λόγον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (§ 11 καὶ § 12), κατὰ περίφρασιν ἐν τοῖς παρθετικαῖς ἐσχηματίζοντο, οἷον ἐγρηγορῶς μᾶλλον, μᾶλλον ἀφρονηκῶς, κτλ. ἀπηλλαγμένος μᾶλλον, μᾶλλον γεγυμνασμένος, κτλ. μάλιστα πεπαιδευμένος, κτλ.

Ξενοφ. π. Ἱππ. Α', 9 «καὶ μὲν τῷ ἐξόφθαλμος εἶναι ἐγρηγορῶς μᾶλλον φαίνεται τοῦ κοιλοφθαλμοῦ». Ζ', 10 «ἦν μὲν κυφαγωγότερος ἢ ὁ ἵππος — ἦν δὲ μᾶλλον ἀτακτικώτερος».

Ἀριστοτέλ. Ζῷ. Ἱστορ. Ε', ζ', 2 «τὸ δ' ἐπικάλυμμα μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς
ΤΟΜΟΣ Β', 3. — ΜΑΡΤΙΟΣ 1878.

θηλείας καὶ μᾶλλον ἀφροσθηκὸς καὶ συνηρεφέστεραν». Μετεωρ. Β', ε', 9 «τὸ μᾶλλον πεπηγότα πλείονος δεῖται θερμότητος».

Θεόφραστ. Φυτ. Ἱστορ. Γ', θ', 4 «καὶ αὐχμωδέστερα καὶ πεφρικότα μᾶλλον». Γ', θ', 5 «ἔτι δὲ καὶ τὸν κῶνον ἐλάττω φέρει καὶ πεφρικότα μᾶλλον». ζ', β', 6 «τὸ μὲν γὰρ θῆλυ λεπτοφυλλότερον καὶ ξυγεσθηκὸς μᾶλλον». Φυτ. Αἰτ. Δ', ιγ', 2 «τῷ ξηρότερον ποιεῖν καὶ πυκνότερον καὶ ξυγεσθηκότα μᾶλλον». Πρβ. καὶ Ἱπποκράτ. Τόμ. Γ', σελ. 364 εὐδ' ἀπόπατος σμικρότερός τε καὶ ξυγεσθηκὸς μᾶλλον ἂν τούτῳ γένοιτο».

Χρησμ. παρὰ Διογ. Λαερτ. Α', 30 καὶ 106 :

σοῦ μᾶλλον πραπίδεςσιν ἀρηρότα πευκαλίμῃσι.

Ἱερόδ. Α', 61 ἀξὸν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον». Η', 62 «λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα».

Πλάτ. Νόμ. σελ. 816, α' «καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀνδρείαν μᾶλλον γυμνασμένος». Φαίδ. σελ. 111, γ' «τοὺς μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον». Φαίδρ. σελ. 230, α' «εἴτε τι θηρίον τυγχάνῃ Τυφῶνος πολυπλοκώτερον καὶ μᾶλλον ἐπιγεθυμένον εἴτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἀπλούστερον ζῶον».

Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. Ε', β', 33 «τοσοῦτῳ μείζῳ καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται». Ἑλλην. Δ', η', 22 «μᾶλλον τε συντεταγμένος καὶ ἐγχειρητικώτερος στρατηγός». Ὁ Δοδρεχίος εἶκασε συντεταγμένος, ὅπερ ἐνέκρινε καὶ ὁ Δινδάρφιος ἐν τῇ Τεϋδνηρείῳ τῶν Ἑλληνικῶν ἐκδόσει (1870, σελ. XXV).

Δημοσθέν. σελ. 363, 69 «πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους ἢ μᾶλλον ἀπογεγενημένοι τούτων γένοιτο ;»

Ἀριστοτέλ. Ῥητορ. Ι', β', 13 «ἔστι γὰρ ἄλλο ἄλλου κυριώτερον καὶ ὠμοιωμένον μᾶλλον καὶ οἰκειότερον».

Θεόφραστ. Φυτ. Ἱστορ. Γ', θ', 3 «καὶ βραχύτερον καὶ ἐπεστραμμένον μᾶλλον καὶ δυσεργότερον» (Πρβ. καὶ β). ζ', β', 5 «τὸ μὲν γὰρ ἔχει ποῶδες τὸ φύλλον καὶ μᾶλλον ἐπικεχαραγμένον» (Πρβ. τὸ μετ' ὀλίγα κείμενον ἐπικεχαραγμένον ἦττον). Φυτ. Αἰτ. Β', ις', 6 «ἀτακτοτέραν γὰρ καὶ μᾶλλον ξυγκεχυμένην εἰκὸς εἶναι ταύτην τὴν φύσιν». Πρβ. καὶ π. Ἀνέμ. 3.

Ἱπποκράτ. Τόμ. Γ', σελ. 365 «ὁξύτερός τ' ἂν εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον».

Πλούταρχ. Θεμιστ. 21 «πολὺ δ' ἀσελγαστέρῃ καὶ ἀναπεπταμένη μᾶλλον εἰς τὸν Θεριστοκλέα κέχρηται βλασφημίᾳ».

Αἰλιαν. π. Ζῳ. Θ', 24 «οὐκοῦν ὑποκρύψας ἑαυτὸν ἐν ταῖς θολερωτέροις τε καὶ ἱλύει μᾶλλον πεπληρωμένοις ἡσυχάζει».

Δι. Χρυσόστ. Τόμ. Α', σελ. 166 «ὁ δὲ τρίτος ἀμφοτέρων ἐπιφανέστερός τε καὶ μᾶλλον τεταραγμένος». Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 61.

Φίλων Τόμ. Α', σελ. 153 «ἔστι δὲ τις τελεώτερος καὶ μᾶλλον κεκαθα-
μένος νοῦς».

Θεμιστ. Παρχαρ. Τόμ. Β', σελ. 121 Τεῦβν. «ἀπὸ τῶν λειοτέρων καὶ λε-
πτοτέρων καὶ μᾶλλον τεταμένων ὁξύτερος ἦχος ἀποτελεῖται». Πρβ. καὶ
Τόμ. Α', σελ. 47,6.

Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 400 «ἰσχνότερα δὲ τὰ πρὸς ἄκρῳ τῷ κυλῳ
καὶ μᾶλλον ἐπεσχυσμένα». σελ. 491 «τραχύτερα δὲ καὶ μείζονα καὶ μᾶλ-
λον ἐσχυσμένα».

Γαλην. Τόμ. ΙΒ', σελ. 852 «εὐτονωτέρας τε καὶ μᾶλλον ἐσφιγμένας». Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 228 «τὸ κατὰ τὴν θάλψιν ἐπιτεταμένον μᾶλλον» καὶ
«τὸ ἐπιτεταμένον μᾶλλον κατὰ τὴν ποιότητα τὴν λευκὴν» καὶ «ἀποκρί-
νασθαι ἔστιν ὀρθῶς τὸ μᾶλλον κεχυμένον» (Πρβ. καὶ σελ. 229 καὶ σελ.
232). Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 862 «εὐλογον οὖν ἔδοξέ μοι μᾶλλον ἐκτεταμένον
σχηματίζειν τὸ σκέλος ἐφ' ὧν εἴθισται πλείστῳ χρόνῳ τοῦτο ἔχειν τὸ σχῆμα,
καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐκτεταμένον ἐφ' ὧν δι' ὅλης ἡμέρας κέκλιται».

Πάππ. Ἀλεξ. Συναγ. σελ. 270,16 «ποικιλωτέρην ἔχουσαι τὴν γένεσιν καὶ
βεβιασμένην μᾶλλον». Ἐν σελ. 54,19 ἀναγινώσκεται «ποικιλωτέραν καὶ
βεβιασμένην ἔχουσαι τὴν γένεσιν». Ἀλλ' ἔτι εἰς τὸ μᾶλλον, ὡς ἐν
τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 149,17 «Κατηρεφέστερον : κατεστεγασμένον
ἢ κατώτερον ἐστεγασμένον». Πρβ. Ἠσύχ. «Κατηρεφέστερον : κατεστεγα-
σμένον μᾶλλον».

Ἀλέξ. Ἀφροδ. εἰς Ἀριστοτ. τὰ μετὰ τὰ Φυσ. σελ. 140,2 «ἀλλὰ καὶ ἀ-
κριβεστάτην καὶ μάλιστα εἰδυῖαν».

Δί. Χρυσόστ. Τόμ. Α', σελ. 151 «τοῦτον σοφώτατον καὶ μάλιστα πεπαι-
δευμένον».

Ἰάμβλιχ. π. Μυστηρ. σελ. 112 Περβ. «τὸ ἀληθέστατον αὐτοῦ καὶ δυνα-
τώτατον καὶ μάλιστα τεταγμένον».

Γαλην. Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 229 «τὸ μάλιστα τεταμένον κατὰ τὴν θάλ-
ψιν». Πρβ. καὶ σελ. 230. 232. 233.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον λέγεται «πρὸς μὲν ἐνίκας ὀδυρτικωτέρως καὶ συ-
χεστηκότως μᾶλλον» (Ἀριστοτ. Πολιτ. Η', β', 8), ἀνθ' οὗ ὁ Μεδείγιος εἰκασε
συντετηκότως (Adversar. Τόμ. Α', σελ. 470), καὶ «πρὸς τὰ τοιαῦτα πεφυ-
λαγμένως μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχοντες» (Ἰσοκράτ. π. Εἰρ. 97) καὶ «ὥστε
τῇ ὑστεραίᾳ Κύρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον» καὶ «ὡς οἷόν τε μάλι-
στα πεφυλαγμένως» (Ξενοφ. Ἀναβ. Α', ζ', 19 καὶ Β', δ', 24. Πρβ. καὶ Οἰ-
κονομ. Ζ', 18) καὶ «καθικρώτερον καὶ διακεκριμένως μᾶλλον» (Ἰουλιαν.
σελ. 164, δ') καὶ «ἀλλ', ὅπερ ἡζέον, μάλιστα πεφροντισμένως» (Ἰώσηπ.
Ἀρχαιολ. ΙΕ', β', 7, κτλ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ Γ' ¹

(1475—1521)

Ὁ πάπας Ἰούλιος ὁ Β' ἀπέθανε μηνὶ Φεβρουαρίῳ τοῦ 1513 ἀτέλειος κύριος τῶν περιπετειῶν τοῦ κόσμου», ὡς ἔγραφεν Ἑνετὸς πρεσβευτῆς, καταλιπὼν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν κοσμικὴν δυναστείαν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Χερσονήσου ἀπὸ Πλακεντίας μέχρι Τυρρακίνης, πεποιθὼς ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἦν καλὸν καὶ στερεόν, καὶ ὅτι, τῶν Γάλλων τέλος ἐκδιωχθέντων πέραν τῶν Ἀλπεων, τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας συντριβείσης ὑπὸ τῆς ἐν Καμεράκῳ (Cambray) συμμαχίας, τῶν Μεδιολάνων αὐθις ὑποταγμένων ὑπὸ τοὺς Σφόρζα, καὶ τῆς Φλωρεντίας τεθείσης αὐθις ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Μεδίκων, ἡ Ρώμη παρὰ τῶν Αὐτοκρατορικῶν καὶ Ἰσπανικῶν ἑπλων προστατευομένη, ἐγένετο τοῦ λοιποῦ πολιτικὸν κέντρον τῆς χριστιανωσύνης. «Σήμερον αὐτὸς ὁ τῆς Γαλλίας Βασιλεὺς, ἔλεγεν ὁ Μακιαβέλλης, αἰδεῖται τὴν δύναμιν τοῦ ὑπερτάτου ἱεράρχου». Ἐκεῖνος δὲ ὃν ἐπωνόμαζον οἱ σύγχρονοι *γοβερόν Πάπαν*, καίτοι ἐκπορθὼν πόλεις φέρων περικεφαλαίαν καὶ ξίφος ἐν τῇ δεξιᾷ, οὐδὲν ἤττον πολυμέριμος ἦν τῶν ἀκολασιῶν καὶ τῶν καταχρήσεων τῶν διαφθειρουσῶν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἴσως δὲ καὶ τετραγαμνὸς περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, εἶχεν ἀναθεματίσει τοὺς σιμωνιακοὺς κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Παπῶν. Ὁ θάνατος ὅμως ἐξέκρινε τὸν προσέβαλεν ἐν τῇ ἐπάρσει ὑπερφιάλου ὑπερηφανίας, καὶ ἡ πρώτη τῶν Καρδινάλεων φροντίς ἄμα τῇ ἐνάρξει τῆς Συνόδου ἦτο τὸ νὰ ψηφίσωσιν ὅτι αἱ πρόσδοι καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ μέλλοντος Ὑπάτου Ἀρχιερέως ἔμελλον νὰ διαμερισθῶσι μετὰ τῶν ἐκλογέων αὐτοῦ· ὅθεν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐκλέξωσι τὸν πλουσιώτατον συγχρόνως δὲ καὶ μετριώτατον ἐκ τῶν Συνοδικῶν, τὸν

¹ Λέων ὁ Γ' (Ἰωάννης ὁ ἐκ Μεδίκων) υἱὸς Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Μεδίκων ἐγεννήθη ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1475 καὶ ἀπέθανε τῷ 1521. Ἐχειροτονήθη καρδινάλιος 13 ἐτῶν καὶ ἐξελέγη πάπας τῷ 1513. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ συνέβησαν σπουδαῖα πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα καὶ προώδευσαν αἱ τέχναι. Ἀπέσταιλε πανταχοῦ τῆς χριστιανωσύνης συγχωροχάρτια, πωλὼν τὴν ἄρεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ὀρίσας τὰ εἰσπραχθησόμενα εἰς δαπάνην σταυροφορίας κατὰ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἔπειτα ἔδαπάνησεν αὐτὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου. Ἐκ δὲ συγχωροχάρτια ταῦτα ἐγένοντο, ὡς γνωστὸν, αἰτία τῶν ἐρίδων ἐξ ὧν προήλθεν ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Μαρτίνου Λουθήρου, ὃν ὁ Λέων ἀφώρισε μὲν τῷ 1520, ἀλλὰ δὲν κατέσθωσε καὶ νὰ καταπνίξῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ. Ὁ Πάπας οὗτος ἐπρόστάτευσεν πάσῃ δυνάμει, τὰς τέχνας τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἀνίδρυσε τὸ ἐν Ρώμῃ Πανεπιστήμιον, ἐξέδοτο ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἱδρυσε τὴν λεγομένην Λαυρεντιανὴν Βιβλιοθήκην. Ἐπ' αὐτοῦ ἤκμασεν ὁ Ἀριόστος, ὁ Μακιαβέλλης, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, ὁ Ραφαήλ, ὁ Ἀνδρέας Σάρτος, ὁ Ἰούλιος Ῥωμαῖος κλπ, κλπ., ὥστε δικαίως ὁ αἰὼν αὐτοῦ ἐπωνομάσθη Αἰὼν Λέοντος τοῦ Γ'.